

Contenta

Formula reformationis

S. Cas. Nris de reatio.

Oratio legatorum regis Galie

Epitaphia et exhortatio regiam

Oratio in duobus

Epitaphia legum

Oratio de reatio

Oratio de reatio

Regum de reatio

40

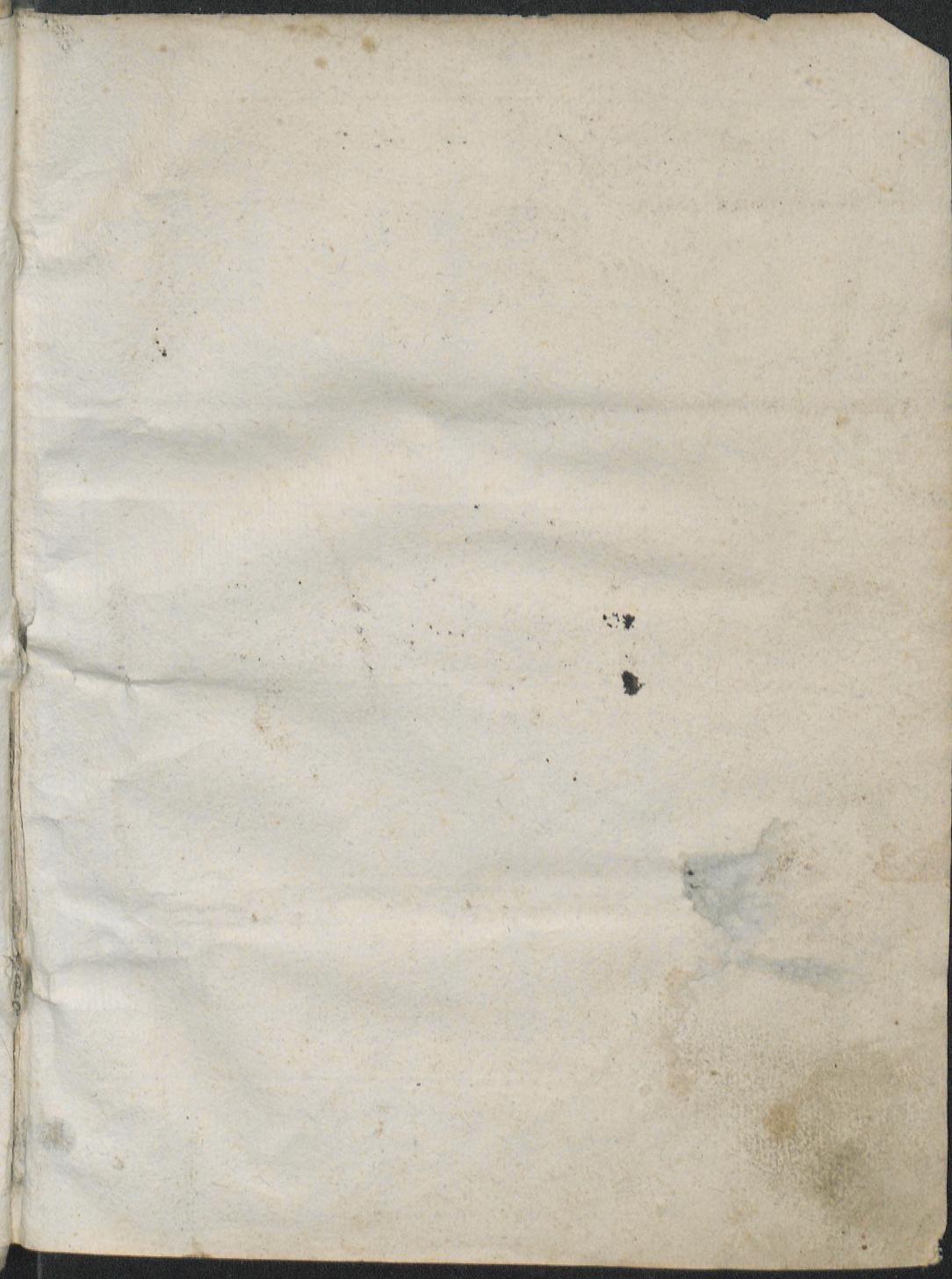
fo
6

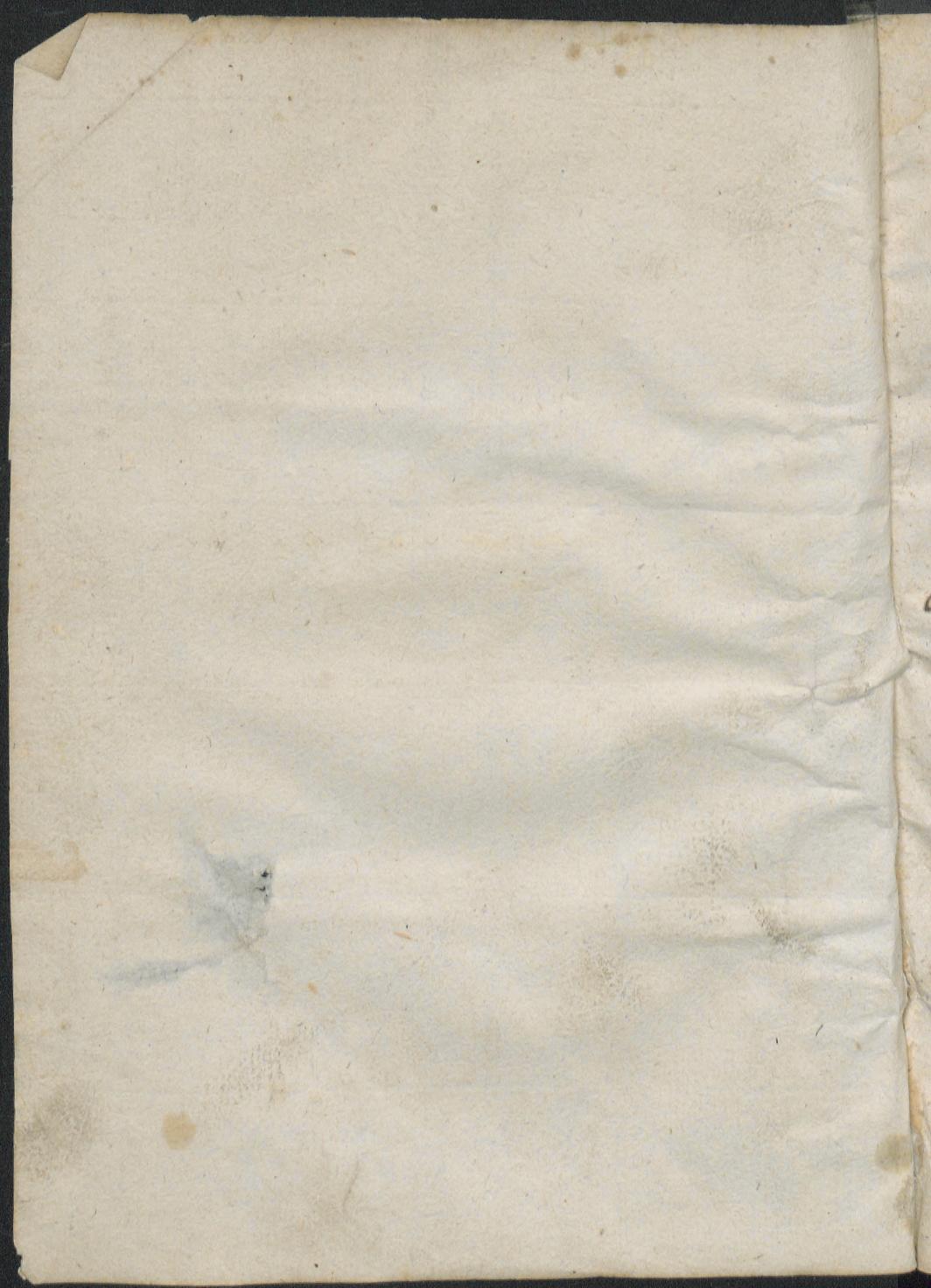

2+

Fb 6

Mit 9 Beibden

FORMVLA REFORMATIONIS PER CAESAREAM MAIESTATEM STATIBVS ECCLESIASTICIS in Comitijis Augustanis ad deliberandum proposita, & ab eisdem, ut paci publicae consulerent, & per eam Ecclesiarum, ac Cleri sui utilitati commodius prouiderent, probata & recepta.

*Pro loco warstem. ad foz Berner.
Gra. D. D. Stan. Crone. Care. warmer.*

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

FRANCOFORDIAE AD ODERAM
EXCVDEBAT NICOLAVS
VVOLRAE,

14

LIBRARY
FOR THE
...
...
...
...
...

IBLIOTHECA
LYCEI REGII
NOSIANI

Seminarii Vermianis
EX LIBRIS
Nr. Fb 6/1
- Olafini -

...
...
...

CAROLVS Quintus, Diuina fauente Cle-
mentia, Romanorum Imperator Augustus,
ac Germaniæ, Hispaniarum, utriusque Sici-
liæ, Hierusalem, Hungariæ, Dalmatiæ, Croa-
tiæ, &c. Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Bra-
bantia. &c. Comes Habsburgi, Flandriæ, Tyrolis, &c.
Vniuersis & singulis nostris & sacri Romani Imperij
Electores & Principibus Ecclesiasticis, N. Archie-
piscopis, Episcopis, & alijs Prælati, cuiuscumq; gra-
dus, dignitatis & præminentia existant, Gratiam no-
stram, & omne bonum. Venerabiles Electores, Prin-
cipes, & Consanguinei nostri charissimi, ac honorabi-
les, deuoti, dilecti. Gratissimum nobis fuit, placuisse
dilectionibus uestris, & uobis conceptam Reforma-
tionem, ex qua disciplinam Ecclesiasticam, multis par-
tibus deformatam, pristinae dignitati ac nitore resti-
tuere pro uirili uestra statuistis: cupientes ea parte soli-
citudinis, quam suscepistis. manu Domini, afflictis
Imperij rebus succurrere, & omni studio ac diligentia,
collapsam penè Religionem erigere ac confirmare.
Quam uestram uoluntatem, egregiam sanè ac piam,
ut perspectam ante habuimus, & nunc libenter agnos-
cimus, ita quoq; deinceps in ipsa rerum administra-
tione operam uestram futuram strenuam ac diligen-
tem nobis pollicemur. Ideoq; ne pius hic exercendæ
Reformationis calor longa temporis dilatione refrige-
retur, ualde nobis probatur, quod in hoc ipsum de ce-
lebrandis Synodis Diocesanas, ad festum Diui Mar-
tini diem proximum constituistis. Nam Prouinciales
ut ante Quadragesimam omnes absoluantur, uidetur
omnino necessarium, quod erit facile ijs, quibus Pro-
uincia non sunt amplæ: ijs uerò, quorum Prouincia la-

tius patent, non ita difficile, si Suffraganei, & quos conuenit interesse, in tempore adme neantur, & conuocentur. Eam uero moderatorem, quam quibusdam locis adhibendam esse cen. uisus, quæ iam ipsi Reformationi apposita est, nobis quoq; est uisum, & rerum ipsarum conditioni, & temporibus his conuenire. Quod uero petitis, ut literis nostris agamus cum summo Pontifice, ut se ad progressum huius operis sancti ac necessarij, aliquot Reformationis locis accommodet, illis uidelicet, ut Coadiutores, qui examine explorati, indigni deprehendantur, summoueri possint, ut Beneficiorum & Episcopatum pluralitas refrenetur, ut Preposituræ, & aliæ quædam Dignitates, Sedi Apostolicæ reseruata, ad Articulum illum Reformationis reuocentur, qui statuit non nisi idoneos & examine probatos, ad eiusmodi Dignitates esse admittendos, ut locorum Ordinarij corruptos mores reformare, & excessus corrigere possint: non obstante exemptione, aut priuatis personis, aut Capitulis Ecclesiarum per sedem Apostolicam concessa, alijsq; nonnullis. Nos quidem, quos ad nostra fieri poterit, diligenter agemus cum ipsius Sanctitate, ut in re tam iusta & necessaria, officio suo defungi uelit. Data in ciuitate nostra Imperiali Augusta Vindelica, Die nono Mensis Iulij, Anno à natiuitate Domini Millesimo, quingentesimo, quadragesimo octauo. Imperij nostri uigesimo octauo, & Regno rum nostrorum trigesimo tertio.

CAROLVS.

Ad Mandatū Cesareæ & Catholicæ Maiestatis proprium.

V. A. Perrenot.

Io. Obernburger subsc.

FORMVLA RE

FORMATIONIS PER CAESAREAM MAIE
statem Statibus Ecclesiasticis in Comitijs Au
gustanis ad deliberandum exhibita,
& ab eisdem probata
ac recepta.

VT abusus & scandala, propter quæ Deus Lectum Au-
iratus seueriter adeò Ecclesiam suam ca gustæ Vinde
stigmat, tollantur, reformenturq; Clerus licorum, 14.
& populus iuxta sacros Canones, tradi Junij, An-
tiones maiorum, & sacræ scripturæ nor no, & c. 48.
mam, (quantum eius per hanc tempestatem fieri po pro Statibus
test) donec Concilium generale dissidens & abusus Imperij Ec-
modum ponat, inprimis necessarium est, ut redinteg clesiasticis.
tur, repurgeturq; ordo Ecclesiasticus, quo confuso, in
discreto & incerto, tota Ecclesiæ facies confusa est, &
uarijs iactatur modis.

DE ORDINATIONE ET ELE ctione Ministrorum Ecclesiæ.

PRIUSQUAM admoueaturs aliquis sacræ Ordines,
diligenter inquirendum est de fide, de moribus,
de scientia & ætate ordines petentis.

De fide quidem propterea, quòd qui rectam fidem
non tenet, ad fidei Sacramenta iure admitti non debet.
Itaq; diligenter ordinandus examinari debet, de hære
sibus hoc potissimum tempore iactatis, an in articulis
hac tempestate cõtrouerfis, hoc sinceriter credat, pro

Ex Con. II.
Tolet. ca. 10

fitetur, & semper retinere uelit, quod Romana Catho-
lica, & Apostolica tenet Ecclesia. Nam de sepultis hæ-
resibus, & nusquam emergentibus inquirere speciali-
ter, operæ precium non uidetur. Expedi tamen simul
explorare affectum, quo ducatur ad gradus Ecclesiasti-
corum Ordinum petendos, & an propositum eius piū,
sanctum & firmum sit.

Mores autem constare, & probari debent, fideli ac
certo testimonio Parochi, Præceptorum, & proborum
uirorum, apud quos maiorem uitæ partem ordinan-
dus exegit, cum beatus Apostolus requirat, ut habeat
testimonium bonum ab eis etiam, qui foris sunt, & sit
sine crimine, irreprehensibilis, iustus, sanctus, sobrius,
continens, pudicus, prudens, modestus, benignus, or-
natus, non superbus, non litigiosus, non iracundus, aut
percussor, nec uinolētus, aut turpis lucri cupidus, &c.

1. Timot. 3.

*In Conc. Ro-
mano sub Hi-
lario Papa,
Canone 3.*

Scientia saltem explendis ministerijs, ad quæ ordi-
natur, sufficiens, constare debet non titulis, quos mer-
catus sit quispiam in Gymnasijs, aut ab alijs dignitatū
& titulorum uenditoribus, sed diligenti eius examina-
tione.

*In Con. Neo
cesar. can. 11*

*Rigorem Ca-
nonū de eta-
te ordinando
rum, tempe-
rat necessitas*

Licet autem Canones antiqui statuerint, ut ante tris-
gesimum ætatis annum nemo in Episcopum, uel Pres-
byterum ordinetur, ministrorū tamen inopia, post tam
latam huius ordinis stragē, hodie postulat, ut qui alio-
qui dignus est, in anno uigesimo quinto ab hoc ordine
non repellatur.

*Dist. 81. Tan-
tis Daniel.
1. Timot. 3.*

Gelasius in Epist. decre. ad Epif. opos Lucan. Brutior. & Sicularū.
In his omnibus solerti cura aduigilare debent Epif-
scopi. Nam ad illos præcipue pertinet ordinandorum
examinatio, dicente Apostolo: Manus nemini cito im-
posueris: aut si per ualetudinem & causas, Deo iudice
cui

(cui sunt ordinationum suarum daturi rationem) dignas id nequeant, curent saltem per idoneos Vicarios, & viros pios, sacrarumq; literarum, Canonum & Traditionum Ecclesiasticarum peritos fieri, ne spectacula tantum inquisitionum ædantur, aut testimonia suboriantur non legitima, nec idonea, aut superficialis tantum & perfunctoria fiat examinatio, sed diligens & seria, cum proclamatione præcedente ad plebem Parochiæ, ubi ordinandus habitat, si commode fieri possit, nullusq; sit ab examine illo liber.

Ad Episcopatum assumi nemo debet, nisi sit Sacerdos, aut promittat se uelle gradus, quos nondum habet, omnes in proximis Ordinationibus absq; fraude, dilatione, aut tergiversatione suscipere.

Ad prælaturas soli digni atque idonei designandi sunt, & admittendi. Qui idonei sint, examinatio probabit, si tales inueniantur, ut eorum comparatione illi, quibus præficiuntur, grex merito dicantur.

Ad Ecclesias Parochiales nemo prouehatur, nisi sciat, & uelit populum docere, & uerbum Dei pro capto suorum prædicare.

Episcopi & Archidiaconi designatos siue per electionem, siue per collationem nõ prius inuestiant, nec ad Ecclesiæ munera subeunda admittant, quam exploratũ ipsis diligenti examine sit, eos esse idoneos, & uocationi suæ pro uiribus se satisfacturos polliceantur.

Nulla pro examinatione exigatur pecunia, cum ad hæc tam necessaria officia habeant Episcopi, & ad quos examinatio pertinet, ampla satis stipendia.

In eis quoq; qui ad Ecclesiasticas Dignitates, Curas, uel Beneficia, per Coadiutorias, aut resignationes contendunt, eadem cura, quæ in Electione & Collatione

Ex Conci. 4
Carth. ca. 22

Ordinatos in
dignos absq;
examine Ec-
clesia abijcit.

Vide Can. 9.
Cõcilij Nice.
& eundẽ alle-
gatũ in 6. Cõ-
cil. Carthag.

Dist. 60. Nul-
lus in Episc.
ibidem, Nul-
lus in præpo.

tionem exigitur, est adhibenda, nec recipiendi aut admit-
tendi sunt huiusmodi homines, nisi examinatione præ-
scripta comprobentur idonei, quales si non fuerint,
qualecunque sit resignatum illud Beneficium, uacabit,
& ad sciendum erit alius in reiecti locum.

DE ORDINVM ECCLESIA- sticorum officijs.

Cum duplex sit potestas, una Ecclesiastica, alia
temporalis, quæ longo distant interuallo, Episco-
porum Germaniæ maxima pars, præter Ecclesiasticam,
etiã temporali præditi sunt. Est autem preposterum,
& uocatione eorum indignum, res temporales spiritua-
libus præferre, & rebus secularibus sedulo intentos
eos Principes tantum agere, curam uero Ecclesiasti-
cam omnem reijcere in Vicarios, dicentibus Apосто-
lis: Non est æquum, nos relinquere uerbum Dei, & mi-
nistrare mensis. Ita ergo eis uita instituenda est, ut appa-
reat eos Episcopos potius, quàm Principes esse, & cœ-
lum potius, quàm mundum hunc cogitare.

Actor. 6.

Ex Conc. 4.

Carth. ca. 15

Actor. 20.

Est autem proprium Episcopi officium, regere Ec-
clesiam Dei, quam sibi Christus acquisiuit sanguine
suo, ad quod pertinet pascere oues eius cibo uerbi
Dei, Sacramentis, & Exemplis, Confirmare baptiza-
tos, examinare, & ordinare Ecclesiæ ministros, Syno-
dos celebrare, Visitare suam prouinciã, & lupos ab
ea abarcere. Quæ, si fidelis & bonus Pastor est, per se
potius, quàm per Vicarios, quantumuis pios & do-
ctos, pro ædificatione Cleri, & populi sui obibit, nisi
aliqua legitima causa impediatur.

Debet igitur omnium ouium suarum habere cu-
ram,

ram, sed præcipue Cooperariorū, per quos regit oues,
& dispicere, ut suum quisq; munus fideliter in Eccle-
sia exequatur. Et si enim omnes oues nosse, supra natu-
ræ vires sit, Compastores tamen, & in opere Dei Coad-
iutores suos ut cognoscat, est opus ut sciat, quomodo
præ sint, quid doceant, quomodo Traditiones & Ri-
tus Ecclesiasticos seruent, quomodo uiuant, edificent,
an corrumpant gregem. Ex ijs enim pendet disciplina,
& salus populi. Sic poterit desides ac torpentes argue-
re, inutiles remouere, & corruptores, perniciosos, ac
scandalosos etiam plectere.

Pertinet quoq; ad Episcopum, sollicitè inuigilare, *Ioan. 10.*
ne lupi gregem inuadant, quibus sese obijcere pro gre-
ge fortiter & strenuè debet, eosq; abigere, ac persequi,
nec ferre, ut doctrinis nouis & peregrinis, aut per dul- *Hebr. 13.*
ces sermones corrumpantur, atque à ueritate abducantur. *Rom. 16*
tur oues, pro quibus Christo daturus est rationem.

Archidiacones, quos alij Chorepiscopos, alij Archi-
presbyteros, alij Decanos appellant rurales, quocunq;
censeantur nomine, in partem sollicitudinis constituti
sunt, & uocati, ut certæ regiunculæ Pastoribus, seu Pa-
rochis, ne in officio negligentes sint, superintendant.
Horum est, Synodis Episcopalibus interesse, referre,
& exponere illic suæ prouinciunculæ statum, & unâ
cum Patribus consulere, ac decernere, Synodalia De-
creta & sententias, placita quoq; Episcoporū publica-
re curæ suæ Parochis, & exequi, & præter Confirmatio-
nem ac Ordinationem, & propria solius Episcopi mu-
nera, ea omnia in suo præstare Territorio, quæ in Dice-
cesi Episcopus, cuius sunt oculi, sollicitè inuigilantes,
ut si quid aduersus fidē, pietatemq; Christianam emer-
gat, Episcopo id ipsum, ad quem cura prima pertinet,
significent.

*Ex Epist. de
cret. Leon.
ad Germa-
nia & Gal-
lic Episco-
pos de Chor-
episcopis.*

B Paro-

1. Cor. 4.

Parochi, dispensatores sunt verbi Dei, & Sacramentorum, qui ut fideles inueniantur, delent frequenter populum de his, quæ ad fidem & religionem nostram pertinent, docere, eosq; instruere, ut norint, quid credere, & quomodo conuersari, ac uiuere in sua quisque uocatione debeant. Administrare quoq; debent Sacramenta, & eorum gratiam mysticam exponere, arguere eos, quorum publica sunt peccata publicè: occultè uerò delinquentes, in priuata confessione, & in omnibus se non segnes, aut cæcos speculatores exhibere, ne sint uelut canes muti, non ualentes latrare: sed quasi tuba annuncient populo peccata, & ad conuersionem et poenitentiam eos adducant. Incorrigibiles uerò & præfractos referre debent ad Maiores, uel publica satisfactione curandos, uel ab Ecclesia proscindendos.

Esa. 56.

Esa. 58.

Debent quoq; Parochi paruulos (quæ est pulchra Ecclesiæ portio, & apta disciplinæ pietatis) non negligere. sed eos, ac rudes quosque suæ Parochiæ, certis temporibus instruere, et catechizare, ut discant Symbolum, Precationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Decalogi præcepta. Aut certè habere Sacellatum, aut Pedagogū, per quos officia ista minora præstent. Ut uerò totam curam in Mercenarios reijciant, Canones non permittunt.

DE OFFICIO DECANI, & Canonicorum.

IN Collegijs, ubi diuersi sunt ministrantium gradus & ordines, Decanorum est, exemplo suo præcedere, uerbo monere, et prouocare Collegij sui Clericos et familiam, ut suæ quisq; functioni gnauiter incumbat.

Et

Et eo, ad quem destinatus est loco, ministret in diuinis, & Collegij rebus: neque enim ut torpentes uacent, sed ut muneri suo satisfaciant, & uitam ducant appellatione sua dignam, constat Clericos ordinari. Debet itaque Decanus continere Clericos, in decenti, ac ordinata officij diuini persolutione, in uite et morum honestate, in religioso habitu, in disciplina, in lectione & studio sacrae scripturae, quo Psalmodiae, preces, officia diuina, & Ceremoniae statim horis ad laudem Dei, & populi aedificationem, secundum instituta Patrum, digna maiestate persoluantur. Inobedientes uero & ebriosos, luxui indulgentes, Aleatores, Percussores, Scottatores, & officium negligentes, publice arguere, seueriter corripere, sacris abarcere: multare etiam prouentu & distributionibus, pro excessuum grauitate, iuxta potestatem, qua de iure & consuetudine Ecclesiarum funguntur.

Ex Con. La-
teran. can. 7.

Scholasticorum est, docere indoctos, eosque in his, quae ad pietatem & cultum Dei pertinent, erudire, aut curam hanc procurare. Praesertim uero iuuentutem regere, eisque idoneos ac probos praeficere Pædagogos. Sint Scholastici uiri graues, qui iuuentutem Ecclesiae ministerijs destinatae, in potestate habeant, & curent, ut sub eorum disciplina, doctrina, pietate, & morum honestate imbuantur, & caueant, ne emancipent, aut ad Capitula tales presentent, quos propria uicia reijciunt. Sic Cantorum est, modum dare eis, quae in Choro cantuntur, ac intonare: Sic Thesaurarij, sic Succentores, sic Vicarij, & reliqui ministri omnes, debent suo quisque loco, quod eis ex nomine, uel officio, uel praesentium mandato incumbit, diligenter obire, quo decen-
ter & ordinate omnia fiant inter eos.

1. Cor. 14

Canonici omnes debent in his, quæ ad cultum diuini, obseruationem Canonum, & mores bonos pertinent, Decano suo humiliter obedire, diuinis omnibus interesse, modestia, grauitate, pietate, Eleemosynis, ac bonis exemplis populum adificare: Non deambulare in templo, diuinorum tempore, nec confabulari, oculos habere pudicos, incessum minime fastuosum, Ecclesiasticum officium, cuius gratia beneficium percipiunt, uliro, prompte, & reuerenter persoluere, ac adimplere, ut dum ore cantant, canant & mente: & ita ne uideantur tanquam conducti mercenarij trahi, & pecunie potius, quam Deo seruire, & magnarum distributionum tempora anxie, minorum negligenter obseruare, ac si stipendium præcedere officium debeat, & non potius sequi.

Quo uero doctis & claris uiris Collegia ornentur & uigeant, Decanus & Collegium studiosos aliquos, qui spem de se bonam præbent, debent mittere ad Academies & Vniuersitates celebres, et dare studijs eorum sufficiens tempus, ac interim eos habere pro præsentibus in Collegio, aut sanè quantum pro uictu & libris eis sufficiat, suppeditare. Quam in re si negligentes fuerint, poterunt Episcopi auctoritate ad hoc compelli. Curent tamen Ecclesiarum Prælati, de his, qui studiosorum causa absunt, diligenter cognoscere: & si compererint eos negligentes, aut peruersis moribus deditos, sumptus antea dari consuetos, eis subtrahant, et in alios melioris spei iuuenes, eosdem transferant.

DE HORIS CANONICIS & Psalmodijs.

IN

IN cultu diuino, post Missæ sacrificium, in Ecclesia
primas tenent preces Canonice, in horas septem di- *De celebrat.*
-stributæ: ad quarum obseruantiam, qui maioribus *Missarum,*
Ordinum gradibus sunt initiati, seu de beneficijs gau- *can. Presby-*
dent Ecclesiæ, præcipue obligantur, quo preces, laudes *ter.*
& gratiarum actiones Deo pro Ecclesia, cuius sunt mi-
nistri, cum grauitate & decentia modulentur, atq; per-
soluant, & in lege eius nocte dieq; uersentur. Ideo em̄
de Altari edunt, & participant, quia Alteri seruiunt. *2. Cor. 9*
Præposterum est autem, & tam naturæ, quam dignita-
ti, ac institutioni cultus illius diuini contrarium, uelle
curam hanc ad postremos tantum Ordines aut conda-
ctitios Succentores reijcere.

Forma autem Cantionum & precum illarum quon-
dam ab antiquæ Ecclesiæ Patribus, & postremo à bea- *Ex con. Aga-*
to Gregorio, alijsq; Ecclesiæ Rectoribus purior tradi- *then. can. 30*
ta, ordineq; præscripta est. Verū ad hanc temporū uis-
cio, multa inepta, apocrypha, parumq; ad sincerū cultū
pertinentia, non negamus irrepisse. Quod ipsum &
Breuiarijs (quorū usus permissus est, propter eos, qui
iustis impediti negocijs, choro nequeūt interesse) usur-
uenit, quæ operæ præciū erit, ut à uiris doctis & pijs (q̄s *Ex con. Mi-*
Episcopi interim in sua diocesi ad hoc dare debeant) *leuitano,*
emendentur, & reducantur ad puriorem & antiquio- *cap. 12.*
rem ritum, nec tamen modus, quem nunc Ecclesiæ in
precibus Canonicis seruant, mutetur, sed in locum eor-
um, quæ emendatione indiguerint, meliora & purio-
ra reponantur, quo sancta, autentica, & officio diuino
digna sint omnia, quæ horis illis recitantur. Episcopis
uerò cura hæc relinquenda uidetur, ut de hac re dili-
genter cogitent, si quid forte de Sanctorum historijs
in eum usum publicari possit, quo Ecclesiæ Germaniæ

interim rectè in lectionibus Matutinalibus uterentur, donec ea de re per Concilium generale statuatur.

Expedit ad hæc frequentes earundem precum & Psalmorum in una die repetitiones, Memorias item, quæ Suffragia uocantur, quibus ad fastidium usq; plerisque in locis Sacerdotes grauantur, tollere, quo prolixitas neminem ab illis, quæ secundum feriarum & temporis cursum, dicenda erant, deterreat, aut ad ea impellat, quæ de Sanctis, breuiore quidem compendio, at fructu nonnunquam minori, dicuntur. Horæ tamen Canonice integræ permaneant, sublatis tantum accessibus quibusdam, quæ minus necessariae uidentur, idq; auctoritate ordinaria Episcoporum, ita tamen, ut uoluntates fundatorum firmæ permaneant,

DE MONASTERIIS.

EO maxime dolendum est, Monasteria multa in Germanijs excisa & euersa, quædam etiam sponte deuiasse ab instituto, & uix pauca restare, ut olim, integra, quod Monasteria apud Patres nostros officinae erant cultus diuini, & pauperum quædam Cellaria, in quibus unius uoti ac professionis homines certis horis die noctuq; Deum Psalmis & laudibus colebant, horas intercalares Orationi, lectioni Scripturarum sacrarum, meditationibus rerum cœlestium, & alijs studijs pijs & honestis dabant, leiunijs se castigabant, & quod supererat, erogabant in pauperes. Quibus sane uis ad Euangelicam perfectionem contenditur. Hinc non modo Leges, Canones, & ipsius naturæ iura, uerum etiam tam necessitas publica, quam Monasti-

ci in

ei instituti sanctitas efflagrant, ut reformentur, & quantum fieri potest, reparentur & conseruentur.

Igitur Monasteria, cuiuscunque sint ordinis, quæ ab institutis suis degenerarunt, debent secundum Regulas, quas professi sunt, absq; omni personarum respectu, à Visitatoribus suis reformari, & Monachi in obedientia & religione sui Ordinis contineri. Reputantes uerò, & reformationis impatientes, sine exceptione ad eam subeundam cogi. Quòd si Visitatores ad hoc non sufficiant, debent aut Ordinarij, aut Magistratus, uel Principis opem implorare.

Ex con. Anselm. relianen. Ca. 21. Et habetur 18. q. 2. Abbates pro humilitate.

Ad hæc debent Monasteria opulenta restaurare apud se intermissa studia, præsertim sacrarum literarum, ut habeant Monachi quotidie lectionem aliquam sacræ scripturæ illustratricem, qua deuotionem suam alant, seq; ad pietatem continuam exercent, & se ad prædicationem Verbi diuini aptos efficiant. Vbi uerò pauci sunt Monachi, idemq; inopia laborant, debent nihilominus unum uel duos mittere ad aliud prouinciæ suæ Monasterium, ubi scholæ restitutæ sunt, qui in literis sacris simul & in Religionis obseruantia, illic instituantur & proficiant.

Non exercentur Monachi rebus prophanis, sed in locis, ubi se Deo deuouerunt, præmaneat, nisi forte ad concionandum, uel sacra peragenda, aut ad aliquid ad Monasterium à suis Prælatiis mitantur, aut ad curam animarum, ab Ordinarijs locorum euocentur, de consensu Prælatorum suorum, sub quorum obedientia nihilominus manere debent, qui possint eos corrigere & reuocare: Sic tamen, ut Prælati Ordinum, Episcopis in hac necessitate non desint. Tempore uerò, quod eis à diuinis & lectionibus reliquum est, semper

semper pii & honesti aliquid agant, ut eos semper intrin-
diabolus occupatos.

Non debent interim Monachi, quamuis opulenti,
& Regalibus dotati munificentijs, ociosos & uanos fa-
cere sumptus, nec familiam superfluam, nec equos, ad
fastum & pompam potius, quam ad necessitatem, Prin-
cipum more nutrire, magisq; secularem, quam religio-
sam ducere uitam, sed in humilitate uiuere frugaliter,
& quæ ultra necessitatē super sunt, in pauperes, & edu-
cationem studiosorum, quo possint Ecclesiæ Christi
olim usui esse, utiliter expendere. Idq; cum autoritate
Ordinariorum loci, si illis sint subdita Monasteria, aut
habeant ius uisitandi eadem. In cæteris fiat hoc per eos-
rum Prælatos.

At ubi per hanc tempestatem uel excisa sunt Mona-
steria, uel exhausta Monachis & deserta, debent Visita-
tores initio duos aut tres bene institutos, ac probæ uitæ
Monachos illò mittere, qui Monasticen rursus intro-
ducant, & quantum fieri poterit, omnia restaurent.

De statu re-
gula. m 6. ca.
periculoso.

Monialibus continentiam professis nequaquã Mo-
nasteriorum suorum septa egredi licebit, sed in eis la-
tere debent, ac soli Deo pudicitiaë amatorî, cui se con-
secrarunt, quemq; repudiatis huius seculi amatoribus,
præoptarunt, se conseruare illibatas: nec item patere de-
bet eis uirorum conspectus, aut uiris permitti, ut Mona-
sterium ingrediantur, nisi ineuitabilis necessitas requi-
rat.

Ex cõ. Epau-
nen. Can. 38.

In Sext. de
statu regula.
c. Porro ne
Moniales.

Cum non detur autem eis suamet res foris procu-
rare, Economum sibi deligere poterunt fidum, fruga-
lem, & honestum, qui debeat eis & Visitatori quater in
anno, & quoties poscitur, reddere negociorũ suorum
rationem. Quòd si inutilem eum, aut grauem, uel infi-

dum

dum experiantur, poterunt eo amoto, alium surrogare.

Quæ uerò continentia studium sectantur abique uoti professione, & uitam in Collegijs ducunt religiosam, quales uocantur Canonicae, etiamsi non habeant (quam tamen decentissimum esset habere) mensam communem, sed suam quæque peculiarem, debent tamen commune habere dormitorium, ne pudicitiae insidiatori Sathanae detur occasio, ad incontinentiam tentandam. Debent quoque a nimis exquisito & procaci habitu abstinere, nec seculariter comptis incedere uestibus excultæ, sed in habitu modesto, mundo & casto, ut sint earum Monasteria scholæ pudicitiae & uirtutum, in quibus filiae Nobilium discant non lasciuire, non superbire, sed Deum timere, orare, & pijs assuescant exercitijs, ac moribus bonis, ubi uoluerint, nupturae in Domino. Talia autem Collegia, sicubi in his uirgines ob liberiores uitam famam suam in periculû adducant, per superiores & Episcopos refoventur.

Ex con. Mon
gunt. can. 13.

Ex con. Roma.
na. sub Euge
nio 2. Can. 3.

1. Timot. 2.

1. Pctr. 3

DE SCHOLIS ET VNI uersitatibus.

Scholæ seminaria sunt non Prælatorum tantum & Ministrorum Ecclesiarum, uerum etiam Magistratum, et eorum, qui consilijs suis Respublicas gubernant: que si negligantur, aut deprauentur, necesse erit, & Ecclesias, & Respublicas inde periclitari, propterea de earum dem instauratione magna cura habenda est.

In primis igitur, ubi exstant fundatae, autoritateque Ordinaria probatae Vniuersitates, seu Academiae, debent destinata Præceptoribus & studiosis Beneficia & stipendia, Priuilegia item, & immunitates, atque exemptiones

C

priones

priones à uestigalibus, exactiõibus, collationibus & oneribus publicis, tam discipulis, quàm præceptoribus, ante omnia tuta conseruari, nec ab ullo hominẽ, quantauis potestate sit præditus, infirmari, infringi, aut altõ conuerti, quàm destinata sunt. Quod si Prouisores Beneficia huc destinata, in alios contulerint, irrita debet haberi, & esse Collatio: Et qui damnũ Vniuersitati intulerint, ad satisfactionem compelli.

Curandum est in singulis Academijs, ut non nisi probati Autores in artibus & disciplinis, auditoribus prælegantur: atque ut Doctores & Magistri, qui doceant iuuentutem, probi sint Catholici, & de Religione Christiana bene sentientes.

Ad hæc, qui in numero Studentium uolunt haberi, & priuilegijs Vniuersitatum frui, ac gaudere, non debent Priuilegijs & libertate sua abuti, sed sub obedientia & disciplina uiuere Rectoris, qui eos delinquentes, & Statuta prætergredientes, præsertim rixantes, seueritẽ corripere, & pro modo delicti plectere debeat.

Nulla re magis Ecclesiæ, publicæq; utilitati conseruaretur, quàm si summus Pontifex, & Collatores Ordinarij, secundum concilij Basilienfis placita, Academijs purioribus & incorruptis potestatem facerent, significandi eis subinde uiros literatos, ad regendum Ecclesijs idoneos, quos ipsi quibuscunq; alijs minus idoneis in Collatione Beneficiorum, & præsertim Parochialium Ecclesiarum præferrent, modo tamen personaliter illi non detrectarent residere.

Vbi fundatæ non sunt, debent singula Collegia secundum Decreta Concilij Lateranenõ, ut parua fuerint, uel

uel magna, ita Scholas parvas uel magnas apud Collegia erigere, quibus præficient Magistros & Pædagogos incorruptæ uitæ, à quibus tam pietatis Christianæ prima principia, quàm rudimenta literarum incontaminata adhuc, & quorumlibet studiorum capax iuuentus hauriat: atq; ubi multus est adolescentum numerus, in Classes diuidi poterunt. Debet autem eis prælegi hoc tantum, quod innocentia illius ætatis conueniat: Væ enim ei, qui scandalizauerit unum pusillum, qui in me credunt, ait Christus. Idcirco sedulo curandum, ne prælegantur eis libri obscœni, suspecti, aut contagiosi, eorum, qui perfidiae suæ uirus, religionisq; & pietatis odium teneræ iuuentuti suis scriptis, quæ per hanc tempestatem ædidere, instillant.

Sed ubi Collegia non sunt, debent in singulis ciuitatibus esse Scholæ, quarum magistri boni, honesti, & docti sint.

Præter Pædagogia uerò, habeatur in Collegijs Theologus, qui certis horis interpretetur Biblia, ac de re Theologica doceat iuniores Canonicos, Vicarios, & alia Collegij membra, ubi quisque ad lectionem, suæ professioni & instituto congruentem, tenebitur comparere. Huic uerò quomodo, & unde prouidendum

fit de uictu, in Concilio Lateranensi constitutum

est: Ita nimirum, ut unius Præbendæ prouen-

tus ei, donec in docendo perstiterit, assi-

gnentur, si sufficiant: sin minus, ut

aliunde suppleatur, & tantum

huic, quantum sa-

tis sit,

suppedietur.

DE HOSPITALIBVS PAUPERUM,
& infirmorum, & peregrinorum.

Sanctorum Patrum constitutionibus olim sancitum fuit, ut bonorum Ecclesiasticorum pars quarta cederet pauperibus. Hinc apud Collegia, & Monasteria antiqua, Hospitalia extructa sunt, quæ nunc passim aut in usus alios sunt conuersa, aut iacent neglecta, non sine graui impietatis piaculo. Verisimile est, cum Ecclesiastici, Patres pauperum haberentur, & essent, fideliterq; bona commissa dispensarent, Imperatores, Reges, Principes, & locupletes homines permotos, ut tam amplis prædijs Episcopos, Collegia, & Monasteria ditarent. Debent igitur Episcopi, Collegia, & Monasteria rursus ædes illas, sicubi collapsæ sunt, instaurare: Vbi uerò extant, conseruare: redditus quoque ad eas destinatos, ac olim separatos, de quibus constat, in nullum usum alium conuertere. Qui si forsitan cum cæteris redditibus & bonis alicubi confusi sint, & hodie ignorentur, debet nihilominus ædibus illis, de omnibus ad infirmorum curam pertinentibus, ex erario communi Monasterij uel Collegij sufficienter prouideri, idq; pro dispositione Episcopi, aut Ordinarij Ecclesiastici illius loci.

Sic etiam reliqui Ordines, qui Hospitalia habent, eadem studeant conseruare.

In eiusmodi Hospitalia recipiendi sunt uiduæ & Orphani, & qui uerè sunt pauperes, & ad uictum quærendum sibi non sufficiunt, & potissimum eius loci, ubi Hospitalia illa sunt constituta: Peregrinis uerò pro refectioe, nō in habitatione, aut in pauperum illorum fraudem, patere debent.

Cæterum, sicubi Respublicæ ciuitatum, municipio-
rum, aut Parochiarum suis ciuibus, aut etiam peregris
nis hospitalia construxerunt, quorum sibi retinuerunt
prouisionem ac dispensationem, curandum est, ut Ad-
ministratores dent Prouisoribus à Communitate dele-
ctis, quater in anno rationem, ne & ista, casu simili, quo
illa, pereant, & pauperum res per fraudem distrahan-
tur. Superiorum uerò omnium inspectio ad uisitatio-
nem pertinet Episcopalem, aut Prælatorum, quibus de
consuetudine eius loci cura hæc incumbit.

DE DISPENSATIONE VER- bi Dei, & officio Ecclesiastæ.

Concionandi officium sibi assumere nemo debet,
nisi uocatus, & Ordinaria Ecclesiastica potestate
admissus, dicente Apostolo: Quomodo prædicabunt,
nisi mittantur? Pertinet aut officium illud ad Episcopos
& Pastores, quibus animarum cura incumbit. Iis tan-
quam subsidiarij Cooperatores, quatuor mendican-
tium Ordines ad prædicandum uerbum Dei adiuncti
sunt Permissum quoq; ipsis est accire ad hoc Vicarios
sacerdotes, seu Sacellanos, quorum interdum opera
utantur. At non temere debent ignotos quosq; aut ua-
gos Sacerdotes & Monachos absq; Prælatorum suo-
rum testimonijs, seu formatis, ut uocant Canones, ad-
mittere, multo minus suspectos de fide, aut flagiciosos
Sacerdotes, aut Monachos fugitiuos, per quos popu-
lus eis creditus, seduci ac corrumpi facilius, quam re-
cte doceri, potest.

Ad uerbi Dei doctorem seu Concionatorem perti-
net, ut Euangelium & sacras scripturas sinceriter tra-

Et et doceat, non secundum sensum, quem prius con-
ceptum, ipse ad scripturas attulit, sed iuxta sensum &
interpretationem sanctorum & orthodoxorum Patrum:
Ita enim nec ipse errabit, nec alios in errorem seducet.
Hinc Canones suadent, sanctorum Patrum Homelias,
teu Euangeliorum enarrationes in Ecclesia recitari, in
anniuersarijs quoq; sanctorum Martyrum diebus lice-
bit secundum Africani Concilij Canones, recitare eos-
rum passiones post Euangelia, si tamen certae sunt, & à
fide dignis scriptoribus proditae.

In Concione nihil prophani, incertum, fabulosum,
aut illo indignum loco adferatur, nihil suspectum, ni-
hil inconstans, nihil nisi quod tota probat Ecclesia, & à
Maioribus acceptum est, ut sic forma seruetur, secun-
dum præceptum Apostoli, sanctorum uerborum, & do-
ctrinae sanæ, quibus sancti Patres & Ecclesia Dei, quæ
columna est & firmamentum omnis ueritatis, consue-
uerunt.

A quæstionibus item difficilibus & perplexis Ec-
clesiastes abstineat, non oportet enim ad ingenij & eru-
ditionis ostentationem prædicare, sed utiliter pro ad-
ificatione populi. Idcirco debet se demittere ad captum
auditorum, & nunc Catechistam agere, nunc Interpre-
tem scripturarum, nunc uiciorum reprehensorem, nunc
Doctorem mysteriorum & sapientiam loqui inter per-
fectos: omnibusq; omnia fieri ad omnes Christo lucris
faciendos.

Nec sit contentiosa declamatio, aut rixosa Contena-
dere enim uerbis (inquit Apostolus) ad nihil utile est,
nisi ad subuersionem audientium: sed modesta, sobria,
seria, grauis, neruosa, qua potens sit exhortari doctrina
sana, & eos, qui contradicunt, arguere. Caueat quoque
scurri

scurriliter calumniari, scommata & diſteria in alios iacere, suum expuere liuorem, & subsilire, in compositis moribus gesticulari, concitare plebem in absentes, clericum & magistratum. Qui etiamsi reprehensione dignum aliquid admisisſent, non est tamen illorum causa ad plebis iudicium referenda, quin potius contra, in omni concione admonendus est populus, ut pro Clero & Magistratuorent.

Subinde quoties locus oportunus incidit, facienda Concionatoribus est mentio misericordiae, charitatis, & bonitatis Dei erga nos, quo dubitantes & anxios, ad bene sperandum & amandum Deum inflamment. Ita tamen, ut etiam iustitiae eius, qua pro benefactis coelum, pro malefactis Gehennam, & aeternum supplicium reddit, non obliuiscantur, quo malos a peccatis deterreant, & ad resipiscenciam, Eleemosynas, satisfactiones, & opera pietatis inducant, ne sint, quales Pseudoprophetae, de quibus apud Ezechielem dicitur: *Ezechiel. 13*
Deceperunt populum meum, dicentes: Pax, pax: & non est pax: & ipse aedificabat parietem, illi autem lineabant eum absque luto, & absque paleis, & temperamento, &c.

Frequenter etiam per hanc emergentium undique haeresum tempestatem confirmandus est populus Catholicae fidei doctrina, ut suppullulantes zizanas uitare queant. Hortandus, ut uerbum Dei attentus audiat: sed a Catholicis & sinceris, ne sub melle uerbi Dei propinet aduersarius ei aconita. Instruendus de Sacramentis, & eorum mysterijs, ut eis secundum Ecclesiae traditionem, ad salutem suam religiose utatur, ut Missae officio libenter intersit, uotis Ecclesiae uota sua coniungat, cum sacrificium offerente sacerdote, ipse quoque mor-

tem

tem Christi pro peccatis suis, cordis sursum eleuati manibus Patri offerat, frequenti confessione se expurget, corde mundo & auido salutarem corporis Christi cibum excipiet, diebus festis sanctis tantum incumbat operibus. Breviter ad omnia pietatis Christianae exercitia ipsum instruat & formet: inculcet quoque sedulo Decalogi praecipua, eaque explicet. Ad quod etiam proderit Caechismus saepius relegere.

Ad postremum, & tamen ante omnia meminerit Ecclesiastes, ut exemplo Pauli, castiget corpus suum, et in seruitutem redigat, ne ubi alijs praedicauerit salubriter, eosque ad pietatem adduxerit, ipse seruus sit uentris & peccati, ac reprobus efficiatur.

DE ADMINISTRATIONE Sacramentorum.

Ecclēsia, quae sola Sacramentorum thesaurum à Christo accepit, nouit etiam uerum ac legitimum eorum usum, custoditque substantialia ipsorum immutata: Ceremonias uero, quas plerunque significationis, aut pietatis excitandae gratia, uel ipsa instituit, aut ex traditione Apostolica accepit, & orationes solennes, ac Ritus in administrando pro utilitate & aedificatione Ecclesiae, mutare potest, & solet: quam tamen potestatem nemo priuatus sibi usurpare debet, sed potius se qui in omnibus receptam uniformitatem, tum ob reuerentiam atque obedientiam, quae debetur sacris Canonibus, antiquis Traditionibus, & Imperatorum piissimorum legibus, tum ad confusionem & Schismata in Ecclesia Dei uitanda, iuxta illud Apostoli: Si quis uideretur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei.

Ne uerò hæc tanta Dei beneficia , quæ ad omnium salutem à Christo instituta sunt, ignorentur, aut putentur ociosa esse spectacula, nec suo habeantur loco, uel etiam indigne tractentur. Debet populus in eorum administratione (ubi commode fieri poterit) frequenter etiam in concionibus, ubi incidere locus, doceri, quid in Sacramenti cuiusque collatione agatur, quis sit eius fructus, quid uelint signa externa, quomodo Dei uirtus præsens, inuisibiliter eis adsit: quomodo etiam digne uel indigne percipiantur, & ijs similia.

Rectius in Ecclesia Occidentali Sacramenta lingua Latina, quàm uernacula celebrantur: conseruatur enim Mysterijs (ut Basilius ille Magnus ait) silentio sua auctoritas, atq; Maiestas. Quòd autem putauit quidam, omnium referre, ut Sacramentorum Mysteria lingua omnibus intellecta, peragantur, & administrentur, quo gratia Dei, quæ illic operatur, cognoscatur ab omnibus, arbitramur hoc commodius fieri posse Concionibus frequèntibus, ad populi captum demissis, q̄ paucis illis uerbis, quibus in Sacramentorū celebratione Ecclesia utitur, ijsdemq; mysticis & sacratoribus, q̄ ut à quouis è uulgo statim intelligantur. Et sanè ante uilescent uulgo Sacramenta, lingua uernacula celebrata, q̄ ut suo habeantur loco, debitaq; ueneratione colantur, quippe quòd ea quæ captum, ingeniumq; nostrum excedunt, attentius miremur, atque obseruemus: intellecta uerò propemodum negligamus. Attamen in Baptismo Abrenunciationes & Professiones fidei, secundum antiquas Agendas, & in Matrimonio, sicut hætenus consuetum est fieri in Ecclesia Catholica, consensus contrahentium, lingua uernacula requirantur, non improbamus.

DE ADMINISTRATIONE sacramenti Baptismi.

Quamuis orationes illę solennes & Ceremonię, quibus circa Baptismum Ecclesia utitur, non sint Sacramento essentialia, non possunt tamen absq; graui sacrilegio contemni, nec omitti sine Schismate, aut animę periculo, nisi facultatem eripiat necessitas. Statim enim à tempore Apostolorum cępit consuetudo illa, quam Ecclesia huc usq; religiose obseruauit, ut baptizarentur fideles in aqua, inuocatione nominis Christi, ad baptizandum benedicta, & prius exorcisaretur, exufflareturq; contraria potestas, & signum crucis fonti baptizandi imprimeretur, auresq; ei aperirentur, ad audiendum deinceps uerbum Dei, & sal sapientię significatiuus ori inijceretur, & Diabolo per se, uel Sponsores suos abrenunciaret, profitereturq; Symbolum Apostolicum, et in pectore ac scapulis tanquam nouus athleta inungeretur, cui cōtra Diabolum pugnaturus, & cordis (quo creditur ad iustitiã) constantia opus est, & corporis robore, ad mandata Dei opere implenda. Ac post immersionem iam Christo incorporatus in uertice ungebatur, induebaturq; ueste candida, custodiendę innocentię signo, atque ita præferebatur ei cereus ardens, tanquam per tenebras mundi in luce ambulaturo. Quibus Ceremonijs significatur, quid tota uita exercere, meditari, cogitare, & operibus implere debeant Baptizati. Ideo sapius debent hæc populo exponi, ut professionis suę, qua Christo initiati sunt, frequenter admoneantur.

Curandum est etiam, ut Susceptores seu Sponsores paruulorum sint prouectę ætatis, in fide probè catholici

techizati atque instructi, quo non ore tantum, sed & mente ac serió ad interrogata respondere, suum munus intelligere, & paruulos, ubi adoleuerint, in fide orthodoxa (si res postulat) instituere possint. Id enim ipsorum (quam pro paruulis baptizandis Deo & Ecclesiae faciunt) sponso requirit.

DE ADMINISTRATIONE SACRAMENTI Confirmationis.

Episporum est, ad confirmandos baptizatos suam Dioecesim frequentius circuire, Mysterij huius originem & Chrismatis arcanum, si non per se, saltem per concionatorem idoneum, populo exponere, pro captu tamē paruulorum, ut & ipsi hinc aliquid fructus percipiant.

DE MISSAE CEREMONIIS.

Canon Missae, quem tot iam seculis retinuit Ecclesia Dei, nihil continet, quod nō sit consonum ijs, quae a tempore Apostolorum apud Altaris sacrificium supplicata, pronuntiata, uel obseruata sunt. Id quod liquet ex antiquorum ueteris Ecclesiae Patrum scriptis, in quibus ipsa Canonis uerba alicubi est reperire, ut prorsus sacrilegium sit, eum uel damnare, uel auctoritate priuata immutare. Debet idcirco ille, quemadmodum hactenus factum est, in Missa religiose, ac submissa uoce (quo Mysterijs tam tremendis sua conseruetur auctoritas) pronunciari.

Quod ad reliquas Missae partes attinet, etsi omnes illae nihil sint aliud, quam aut laudes Dei, aut preces Ecclesiae

clesiæ, aut Lectiones sacræ. Et ideo minimè negligentè
habendæ: tamen si quas nouas Collectas, Sequentias,
Præfationes, & id genus res uel indoctas, uel incertis
& apocryphis historijs innixas, aut Missæ sacrificio pa-
rum congruentes, recentior ætas inuexit: tales omnes
tollendas censemus, atq; ad probatissimorum codicum
fidẽ restituendas. Debentq; Episcopi pro officio suo,
huic repurgationi, adhibitis ad eam rem uiris do-
ctis, dare operam, quo pura, emendata, certa, & solida
existant omnia, quæ in sacratissimo illo officio dicun-
tur.

Epistolæ & Euangelia pro reuerentia, quæ eis debe-
tur, semper pronuncientur in Missa lingua Latina. Do-
minicis uerò et festis diebus in Parochialibus Ecclesijs
plebi lingua uernacula exponantur, siue ante Sacrum
solenne, siue sub ipso, nec concionis tẽpore ulla Missa
celebretur, qua populus ab auscultatione distrahatur.
Sed neque sub Sacro solenni conuenit, ut coram po-
pulo eodem legantur etiam Missæ speciales, quibus
huc, illuc populus distrahatur, auoceturq; , ut nulli sa-
cro satis intendat. Verum interim non minus curan-
dum est, ne Sacrum illud protrahatur æquo prolixius,
generetq; potius fastidium auscultantibus, quàm deuo-
tionem.

Organa nihil lasciuũ sonent, aut seculare: sed quod
ipsa etiam plebs intelligat religiosum, ac pium esse. Et
præstiterit, Symbolum totum cani, similiter Præfatio-
nem, & orationem Dominicam, quàm partem relinqui
Organis, sicut magno abusu alicubi consuetum est fie-
ti.

Nec conuenit, ut sub elevatione sacræ hostiæ can-
tentur Antiphonæ ad hoc sacrificium non propriè per-
tinentes.

tinentes, quales alicubi dicuntur de pace, de beata Virgine, de S. Sebastiano, aut alio quopiam Patrono, quæ melius à Sacro peracto cantarentur.

Et fraternæ charitatis redintegratio, & pax nobis à Christo relicta poscit, ut osculum pacis, ubi mos eius dandi exoleuit, in Missis solennioribus restituatur: sic, ut imaginacula crucifixi Domini pacificatoris omnium ab ore Sacerdotis, pacem populo imprecantis, ad astantes deferatur, quam ordine, in concordia & pacis symbolum osculentur omnes.

Docendus item est populus frequenter de Missæ mysterijs, ut Missam audiens, vota sua sacrificanti Sacerdoti coniungat, & ad finem usq̃, donec benedictionem sacerdotalem acceperit, perseueret, sapiusq̃ communice, si non semper externa sumptione Sacramenti, saltem spiritualiter, desiderio fructus Sacramenti, & unionis cum Christo. Verum interim non minori diligentia monendi sunt, ut qui peccati uinculo retinentur ligati, absq̃ absolutione & ueræ emendationis proposito à mysteriorum illorum diuinorum perceptione abstineant: palam uerò criminosi, & qui peccati certissimam occasionem dimittere nolunt, siue sacerdotes sint siue Laici, omnino à communione abarceantur.

Similiter docendus est populus, ut quamuis in Missa piè orent pro spe salutis & incolumitatis suæ, in commodiisq̃ temporalibus uitandis, cauendas tamen esse omnes superstitiones, quales sunt polliceri alicui à certis Missis certam fortunam, securitatem in aggressibus temerarijs, aut aliquid huiusmodi.

Tamen omnis Missa sit officium publicum, & ad rotam pertineat Ecclesiam, nemini tamen uetandum est, sua deuotione priuatim uti, & quod publicum est,

celebrare pro Ecclesia non publicè, modo cum grauitate omnia exequatur, & orationes ac lectiones sacras, clarè & disertè pronunciet, ut possit à circumstantibus audiri atque intelligi: & habeat (secundum sacrorum Canonum sanctiones) præsentibus, qui Ecclesiæ nomine respondeant, ut uerba quæ dicuntur, congruant etiam rebus ipsis. Curent etiam Episcopi, ut ignoti sacerdotes, & qui publicis criminibus infames sunt, aut solum quæstum sectantur, ad celebrationem Sacri huius non admittantur.

Cum iubeant Canones Ecclesiastici uitalem hostiam seruari, ut semper habeatur parata pro infirmis, quibus uiatiko illo opus fuerit, fides & religio nostra prorsus exigit, ut in loco seruetur honorato, cum perpetuo lumine, quo admoneamur, eo loco præsentem esse illum, qui lucem habitat inaccessibilem, quiq; tenebras nostras illuminat.

Quando in solennibus Festiuitatibus ad amplificandum cultum diuinum, aut in magnis supplicationibus ad corda fidelium compungenda, circumfertur hostia illa salutaris, omnes ludi prophani, & quicquid nõ ualet ad ueram deuotionem excitandam, remoueatur, nec deferatur Sacramentum extra Ecclesiam, nisi graues causæ postulent, & sint, qui digno illud honore, tanquam uerè præsentem Christum prosequantur atq; adorent. Sed & quando ad infirmos deferatur, præferri debet lumen, & campanella, ad dandum fidelibus signum, pulsari.

DE SACRAMENTI POENITENTIAE ADMINISTRATIONE.

Infi

In finitam peccandi licentiam Confessionis Sacramentalis neglectum consequi, piorum omnium uox est, & negari non potest. Quamobrem decernendū, quod & ab Ecclesia salubriter institutum est, & à Patri- bus diligēter obseruatū, ut quotquot Christiani nominis sunt homines, saltem in anno semel peccata sua sacerdoti cōfiteantur qđ si recusent facere, ab Ecclesia pro- tinus eiiciantur: Etenim ut sæpe confiteantur nō, qui sæpius peccant, propria ipsorum salus efflagitat, exi- miæq; cuiusdam pietatis est, peccata statim, ut com- missa sunt, lugere, confiteri, dignaq; satisfactione mor- tificare.

Veteres rigidiori disciplina, Satisfactionem publicam exigebant. De quo Canones pœnitentiales adhuc extant. Verum ad seueras illas publicæ Pœnitentiæ leges desperamus, fide & charitate admodum languen- tem populum, hoc tempore posse reduci. Ergo quan- do hoc non datur, consuetudini posterioris ætatis insi- stendum est, quæ obtinuit, ut confessis pro satisfactio- ne iniungerentur orationes, elemosynæ, ieiunia, & id genus opera pietatis: quibus scripturæ diuinæ testan- tur, pœnam peccatis debitam dimitti. Nonnunquam grauiores imponuntur, sed occultæ afflictiones, ad sa- tisfaciendum, secundum pœnitentis facultatem, et pec- catorum magnitudinem.

Quare prudentes oportet esse Confessores, qui no- rint distinguere lepram à lepra, & ita de peccatis inqui- rant, ne scandalisent pusillos: ita Satisfactiones iniun- gant, ut sint simul & medicinales, quibus animæ mor- bus curetur.

Quo uero quàm minimum retrahantur homines à Confessione, uidetur nobis, hoc tempore profecto,
expe-

expedire, ut confiteri uolentes, non ad unum solum cogantur, sed ut pluribus (idoneis tamen) sacerdotibus, fiat absoluendi potestas, etiã in casibus reseruatis, quos adire sit omnibus liberum. Idq; pro arbitrio Episcopi, & Ordinarij loci.

DE VNCTIONIS EXTRE- mæ administratione.

PRO more, quem hæcenus tota seruauit Ecclesia, sacramentum Vnctionis supremæ fidelibus impartendum est cum Letanijs & orationibus, huic negotio congruentibus: quales sunt illæ, quas à Maioribus acceptas, tota Ecclesia seruat. Studebitq; Sacerdos infirmum consolari, atque à curis & desiderijs transeuntis huius uitæ ad spem salutis æternæ erigere: Diabolum, & terrores eius non formidare, in Christi misericordiã, qui nouit figmentum nostrum, & tulit iniquitates nostras, pro quibus & mortem sustinuit, tota mente sperare ac fidere, atq; ita confirmatum, cum benedictione Christo commendare. Nec abs re fuerit, ut rediens Sacerdos habeat oratiunculam ad comitantem multitudinem, qua infirmitatis humanæ admoneantur, & ut pro laborante in extremis studeant feruentius orare.

DE SACRAMENTI MATRI- monij administratione.

QVI Matrimonio iungi affectant, debent doceri, ut sciant, qua religione & fide nubatur in Christo, & clandestina illa, quæ carnaliter Christi incitante sola Venere, præter Ecclesiæ ritum contrahuntur, non esse

esse religiosa, & Christianis digna Matrimonia. Et quamuis illa (ubi contrahentes fuerint personæ legitimæ) sint rata, ueraq; matrimonia, non tamen ob id esse Deo grata, utpote gratia Sacramentali destituta, donec uicium suum emendent, & Ecclesie legibus subdantur. Ideo iungendi matrimonio admoneri debent, ut parentum & amicorum utantur cōsilio, exemploq; Thobix, ieiunijs & orationibus sese præparent, & accommodent gratiæ Dei, qua quod reliquum est uitæ, deinceps peragendum erit. Neque enim possunt filij Sanctorum (ut in sacris dicitur) ita coniungi, sicut Gentes, quæ ignorant Deum.

Nec debet sacerdos Sacramento huic alibi, quàm in Ecclesia (quæ est proprius Sacramentorum locus) benedicere, nec admittere, seu coniungere quoslibet sibi oblatos, nisi quos post proclamationes, ut minimum tres, tribus diebus festis sibi succedentibus, ad populum in concione publica factas, cognouerit nullis impedimentis irretitos, quosq; examine factò, exploratū habeat, nec cogi ad hanc copulam inuitos à Parentibus uel cognatis, sed animo eam libero appetere.

DE CEREMONIIS ECCLESIASTICIS.

CVM Ceremoniæ sint pietatis incitamenta quædam, & alimenta, quibus sublatis, ipsa quoque frigeat, languescat, atq; emoriatur pietas, nulla unquam religio absq; Ceremonijs potuit constare. Idcirco Ceremonias Maioribus nostris, hominibus religiosissimis usitatas, retinendas, reuocandasq; censemus: Non quidem propter speciem operum, aut signorum externorum uim & meritum: sed quod ad uarios pietatis usus

E ualeant

valeant, nec item, quòd in ipsis fiducia salutis sit locanda: Sed quia exercitia quædam sunt, quibus corpus simul cum mente ad Deum, seu cultum eius, attrahatur.

Sic secundum doctrinam Apostolicam orant uiri nudato, fœminæ uelato capite: & genua in terram figimus, corpus cum spiritu humiliantes: & tundimus pectus, quòd malefactorum conscientia dolere debebat, & conteri.

Sic in terroribus ac periculis, in clamato nomine Christi, signamus nos signo Crucis, qua Diabolo in nos potestas imminuta adempta est. Idem ituri dormitum, propter timores nocturnos facimus. Et manè quoque surgentes, quo tota die à malis protegatur, hoc signo muniti: quin Tertulliano teste, antiqui Christiani olim siue uestes induerent, siue deponerent, siue domo prodirent, siue aliud quid agerent, aut inceptarent, ad singulas actiones configurarunt se cruce. Non potest enim negligere pietas uera Christi signum, aut à cogitatione eius, que signo illo renouatur, esse ociosa. Sic cibum & potum sumebant, benedictione præcedente, memores illius Apostolici: Sanctificatur per uerbum Dei & orationem.

Hinc & Aqua, & Sal, & Herba, & Agnus Paschalis, & fructus noui, aliaque humanis usibus necessaria, (de quibus ad Adam, in quo peccauimus omnes, dictum est: Maledicta terra in opere tuo) benedicuntur, & sacrantur in nomine Christi, per orationem, qua petit Ecclesiæ minister Sacerdos, ut Deus illa ipsa ad sanctificationem, & salutis nostræ profectum, potentia & bonitate sua, contra aduersaria potestates, incantationes, Magias, fraudes, & machinationes inimici, qui

qui nocere hominibus non desistit, nobis concedat ualere. Et ualent utique fidelibus, ob Benedictionem sacerdotalem, per Verbum Dei, & orationem, quæ alioqui nullam aduersus spirituales nequicias, & potestates inuisibiles, in se ipsis uirtutem habebant: atque hinc ad eò cum aspergimur aqua benedicta, oramus mente & habitu, ut à peccatis amplius lauemur, cum Salem fumimus exorcisatum, ut uitam nobis, & sermonem omnem concedat Deus habere salutem.

Cereos autem accendimus, in gloriam illius, qui lucem inhabitat inaccessibilem, & illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum. Sed & Sanctos luminibus ueneramur, quos uiuere cum Christo in gloria, in regione lucis prædicamus. At in fide defunctis cæteris, lucem ad sepulturam præferimus, orantes, ut lux perpetua luceat eis.

Thura incendimus significatione, quòd oportet orationes & desideria nostra sursum ad Deum, cum odore bonorum operum, ascendere.

Processionum alias lætas ducimus, in modum cælestis cuiusdam exercitus ordine compositas, de Christi gloria & triumpho exultantes & canentes. Qua de causa Crucis signum & uexilla in aëra sustollimus, ad significandum aëreæ potestatis expugnationem. Alias agimus tristes & solliciti in tribulatione, quam peregrini hoc exilium peragrantes patimur, ueniam peccatorum, & misericordiam pro uindicta supplicantes.

Consecramus item Ecclesias, Altaria, calices, pallas, uestes Sacerdotales, Campanas, aliaq; Ecclesiæ uasa, quæ usibus eximuntur ciuilibus, seu prophanis, & mi-

nisterio tantum Sacramentorum Christi aptantur, ac
mancipantur, ut sciamus, in Ecclesia non nisi sacris &
diuinis rebus uacandum, gratia Dei illic seu numine
quodam præfente: Campanis uerò ab operibus & ne-
gocijs secularibus, nos ad orationem, laudis Dei, & sa-
cra mysteria inuitari: cogitemusq; è tanto uasorum ap-
paratu, & tot consecrationibus, quanta reuerentia Sa-
cificium corporis & sanguinis Christi, à rebus propha-
nis sit secernendum, & dijudicandum.

De quibus omnibus debet populus sedulò ac fre-
quenter doceri, ne Ceremonias religiosissimè institu-
tas, in abusum, aut superstitionem uertant, sed ad piete-
tem exercendam, ipsis uiantur: utq; Processiones re-
bus secularibus ac uanis proficissis sint graues, ordina-
tæ, honestæ, ac Christiana religione dignæ: Reprobi
uerò, & quibus studia ista pietatis uilescunt, redarguan-
tur.

DE DISCIPLINA CLERI & populi.

Disciplinæ iam pars bona tradita est in descriptio-
ne officiorum. Etenim ut suum quisq; præstet
officiû, præcipua est disciplinæ regula, hoc tantû re-
stat, ut uicia quædam publica, quæ emendatione, Con-
ciliij definitione non expectata, requirunt, reexamus.

Contra ordinem & dignitatem Cleri cum primis
sunt luxus & auaritia: quas res etiã plebs execratione
dignas in Clero ducit. Debet igitur Clerus à luxu pro-
phano, fastuoso, carnali, prorsus esse alienus, & primû
seruare decorum in habitu & incessu. Sit habitus hone-
stus, & simplex, nõ limbis, non scissuris comptus, mun-
dus tamen, Superior uestis sit talaris, nec incedant Cle-
rici

rici cum multi famulitij strepitu, aut gladijs accincti terribiles, sed uenerabiles, qui aliter se contemptibiles reddunt.

Mensa quoq; sit frugalis, nec lauta nimium, nec sumptuosa: Pomposus uero esculentorum apparatus, & exquisitæ ad luxum delitiæ, longus accubitus, & commessationes frequentes, detestandæ ac fugiendæ. Similiter infamis & sacris literis damnata ebrietas, & studiũ compositandĩ, atq; ad æquales haustus prouocandĩ. Cui Propheta uæ imprecatur: Væ, inquit, qui potentes estis ad potandum uinum, & uiri fortes ad miscendã ebrietatem. Quin sacris Canonibus decretum est, tales ab officio & beneficio suspendere.

Porro, quis ferendum putet, ut scortationi indulgeant, & adhæreant concubinis, qui sacrificij & orationis, ad quam debent perpetuò esse accincti, causa, coniugio etiam alioqui honesto & licito abstinent? Qui adhæret (inquit Apostolus) meretrici, unum corpus cum ea efficitur. Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Quibus uerbis significat, Scortatores à Christo excidere. Tantam ergo indignitatem in Clero, magna pœnarum seueritate ueteres persecuti sunt. Concilium Neocesariense, Niceno antiquius, statuit Presbyterum, qui uxorem duceret, ab ordine deponendum: Si fornicaretur autem, uel adulteriũ committeret, etiam extra Ecclesiam abiiciendum, & ad pœnitentiã inter Laicos agendam redigi debere. Vt autem non ferant hæc secula tantam seueritatem, & sit mitius agendum, Sacerdos, Diaconus, & Subdiaconus fornicationis, adulterij, aut suspectæ familiaritatis conuictus, remota protinus concubina, primum non pœna pecuniaria, sed suspensione ab officio & beneficio

secundum scandali grauitatem plectendus est. Qui si facinus non emendet, & iterum conuincatur, plectatur seuerius. Vbi uero apparuerit eum effrenem & incorrigibilem factum, & nec pudore infamiae retineri, nec poenis abarceri a scelere, in modum equi & muli, quibus non est intellectus, Beneficio secundum Canones prorsus priuetur. Sed & concubinas, quae posthac cum Clericis cohabitare sibi permiserint, per Excommunicationem ab Ecclesia & coetu fidelium expellere oportet.

Et ne tantum dedecus Clericalem dignitatem amplius dehonestet, reuocandi omnino sunt in usum Canones antiqui. Concilium Nicenum non permittit Episcopis, Sacerdotibus, Diaconis, aut Subdiaconis, habere domi subintroducram, seu extraneam foeminam, nisi forte aut matrem, aut sororem, aut amitam, aut tales, quae fugiant suspicionem. Concilium Carthaginense iij. cui Augustinus interfuit, extendit hunc Canonem etiam ad fratrum uel sororum filias. Sic & Canon a Siricio latus, nullas foeminas Clericis permittit cohabitare, nisi sanguinis necessitudine Clerico iunctas. Verum suspicionem non fugiunt iuuentulae, formosae, lasciuae, cultae, procaces, imperiosae, ociosae, impudentes, curiosae. Si admittitur ergo, quae suspicionem fugiat, annosa, quae annum quadragesimum superauerit, statae formae, uerecunda, sobria, pudica, inculta, laboriosa, seuera, & quae testimonio publico casta est uidua uel uirgo senex, in ministerium domesticum assumi potest, & ne cum tali quidem familiaritas nimia est habenda.

DE PLVRALITATE BE-
neficiorum.

Tollenda est etiam ex Clero omnis Symonia & ambitio. Ac quia sine graui Ecclesiarum detrimento accidere non solet, ut aliquis plura, quam unum (maximè si curata sint) beneficia occupet, solus enim per omnes Ecclesias, si munere suo rectè ac diligenter fungi uelit, nec officium persoluere, nec rebus earum necessariam curam impendere ualet. Curandum est, ne quis plures, quam unam, Metropolitanas, aut Cathedralis Ecclesias teneat, & ne Clerici singuli in posterum plura, quam unum, beneficia acquirant, atque obtineant.

Sed quia tenuitas Beneficiorum facit, ut cum eorum singula multis in locis possessores suos alere, atque sustentare nequeant, causam arripiant, cur plura Beneficia coaceruent atque possideant. Archiepiscopi, aut certè Episcopi curent, ut per unionem, aut per aliam quandam uiam, Beneficiorum tenuior redditus ita augeantur, ut de singulis Beneficijs singuli Possessores satis emolumentum pro munere atque dignitate quisque sua habere possint. Nam ut ambitiosam plurium Beneficiorum cupiditatem, quæ malam omnino speciem habet, ex Ecclesia tollendam censemus: ita uicissim ministris Ecclesiæ prospiciendum putamus, ut habeant, unde commodè uiuere possint. Dignus enim est operarius mercede sua. Qua in re arbitramur eorum Beneficiorum, quibus cura animarum annexa est, cum primis rationem habendam esse.

In qua re hanc sequantur rationem Archiepiscopi, atque Episcopi, ut si census alicuius Ecclesiæ, pro ueteri
Præ

Præbendarum atq; Beneficiorum numero, ad iusta ministrorum emolumenta non sufficiat, beneficia quæ nullam Ecclesiarum necessariam functionem habent, illis uniantur, aut Præbendæ ac Beneficia ad pauciorum numerum redigantur, donec è singulis possessori cuiq; iusta emolumenta suppetere queant, ut causa nõ sit, cur unus non uno Beneficio sit contentus.

Res enim ita constituenda est, ut non deserat quisq; officium, propter quod datur beneficium: sed in loco beneficii sui resideat, ac muneri Ecclesiastico, quod huic annexum est, ipse diligenter incumbat, & cogitet, quanti sit momenti, uigilare pro animabus, & ab eis nõ discedere, pro quibus aliquando coràm Tribunali Dei rationem redditurus sit. Intererit igitur non solum Ecclesiarum, sed etiam possessorum, si plura beneficia curata iam obtineant, ut uno qd maluerint, eisq; ad iusta emolumenta sufficiat, retento, cætera intra annum sine ulla pensione resignent. Sed si forte de iure, quod se acquisiuisse putant, recedere nolint, imponatur necessitas eisdem, ut dispensationem sedis Apostolicæ, Ordinario loci exhibeant, ac si legitima fuerit dispensatio, relinquuntur illis beneficia. Ordinarius tamen loci, iuxta constitutionem Gregorij Decimi, in Concilio Lugdunensi, quam etiam Tridentina Synodus innouauit, prouideat, etiam per idoneorum Vicariorum deputacionem, & congruæ portionis fructuum assignacionem: ut cura animarum beneficijs illis annexa, non negligatur, nec beneficia ipsa debitis obsequijs fraudentur. Atq; ut hic ijs, qui iam possident, & ius habent acquisitum, indulgendum uideretur. Sub hac tamen cautione, quam Concilium Lugdunense præscribit, ita in acquirendis beneficijs in posterum coaceruatio eorundem

dem, atq; pluralitas, de qua uetus est querela, eaq; non iniusta, omnino debet uitari. Ac ne salubre institutum Curiales turbent, huc ut accedat auctoritas summi Pontificis, quamprimum impetrandum uidetur.

Debent etiam, qui incorporatas habent cum Decimis & censibus Ecclesias, quas uelint retinere, non nisi idoneos, atq; a secularibus ac sordidis negocijs liberos Sacerdotes eis praeficere, quibus de uictu & uestitu honesto, & competentia iusta prospiciant: qua in re si fuerint negligentes, aut auari, Episcopi erit pro suo officio & remouere ineptos, & idoneis, de Ecclesiae illius Decimis & iuribus, quantum honestum est, decidere atq; assignare, aut reclamantia Collegia uel Monasteria suo iure, ob negligentiae culpam, priuare. Dignus est enim operarius mercede sua: Et qui Euangelio seruit, de Euangelio debet uiuere. Incumbit aut Parochis plus reliquis Canonicis & sacerdotibus curae et laboris.

Species alia cupiditatis est, si quaestum secularem, aut lucrum turpe sectentur Clerici, & sint usurarij, negociatores, uel caupones: quae uicia omnes Canones in Clero damnant. Quin & scriptura dicit: Nemo militans Deo, implicat se negocijs secularibus, ut ei placeat, cui se probauit. Proinde nemo Clericorū amplius recipiat, quam dederit accommodato, si pecuniam (inquit Conciliū Carthaginense) pecuniā specie eandem, quam dederit, accipiat, nec ultra, aut iustum precium. Secus facientes, foeneratores sunt, ab officio & beneficio suspendendi, excommunicandi, & ad Ecclesiasticam sepulturam, secundum Canones, nō admittendi.

Nec licet mercaturas Clerico exercere, ut emat, quae postea uendat: nec item cauponem agere, ut domum suam uertat in cenopolium, seu tabernam publicam.

F Nec

Nec fortilegijs, diuinationibus, aut etiam uenationibus indulgere. Quæ omnia sacris Canonibus seueriter prohibita, sunt in Capitulis disciplinæ, in uisitationibus: & quoties deprehenduntur, per Episcopum, Archidiaconos, Decanos, & eorum Officiales punienda.

Sacerdotes item Nobilium & diuitem ciuium seruitio, sine Episcopi consensu & auctoritate se non ita mancipient, ut seruiant in negocijs prophanis, & à cura sacerdotali alienis.

DE DISCIPLINA POPVLL

POpulus præter obedientiam, quam Principibus & Magistratui ciuili debet, ad eam quoq;, quam Episcopis debet, & Ecclesiæ prælatis, sine qua in disciplina contineri non potest, redigendus est. Quinetiam lex diuina exigit, ut obediant Præpositis suis, quorum est peruigilare, ut reddant rationem de animabus eorum, quo cum gaudio, quod officij sui est, faciant, & nō gementes. Debet ergo populus Clerum, Parochos, & illis superiores Ordines uenerari, eorum facta non temerè iudicare, nec aduersus Presbyteros suos contendere, aut duros, uel refractarios se exhibere, sed morigeros & obsequentes: Ad Christum enim, cuius legatione funguntur, pertinet eorum tam contemptus, & honor.

Diebus Dominicis & Festis conueniat populus ad diuina, quæ in Ecclesia celebrantur, Concionem sub silentio audiat, & memoriæ commendet: nec strepitus aut deambulatione uel Concionatorem, uel auscultantes perturbet: Patres & matres familias audita illic secum domum perferant, secundum quæ liberos & familiam

liam instruant ad pietatem: doceant eos Deum, qui ins-
pector est omnium actionum nostrarum, timere, eius-
que salutem suam quotidie commendare, memoria retine-
re, ac frequenter recitare Symbolum Apostolicum, Ora-
tionem Dominicam, Salutationem Angelicam, Præce-
pta Decalogi, & quicquid ad uirtutem, bonosque mores
pertinet: Frequenter interesse diuinis: uerbum Dei at-
tente audire, orare, Clerum & Magistratum honorare,
erga omnes modestos ac placidos se gerere, malam so-
cietatem fugere, horrere à blasphemijs, iuramentis &
execrationibus, non contendere, litigare, insolescere,
nemini iniuriam irrogare: senioribus cedere, increpa-
tiones & castigationes æquanimiter ferre, uera loqui,
mendacia detestari.

Ceremonias quoque pietatis Christianæ, quales su-
pra descripsimus, & instituta Ecclesiastica, de Ieiunijs,
& abstinencia carniū, de Ferijs, de Processionibus,
& id genus Ritibus, populus religiosè ac piè obser-
uet.

Libri contagiosi, de falsa Religione suspecti, & qui
Lucianico more cum Deo, cum Sanctis, cum Religio-
ne & Sacris iocantur, trahuntque ea in ludicra spectac-
ula, populo curioso prohibendi. Neque enim ad pietatem
& mores bonos faciunt. Similiter petulantes & obsce-
næ imagines, libidinum incitamenta, cum multa foedi-
tate ostendentes, uel ad ludibrium Religionis, aut ad
certorum hominum infamiam effigiatæ, prohibean-
tur. Leget autem populus libros sacros, sanctos Patres,
uitas Sanctorum, historias præclarorum & fortium ui-
rorum, & tales spectet imagines, quibus ad pietatem,
uirtutem, studia honesta, Religionis & Reipublicæ
amorem accendatur.

Abstineatur ab ebrietate & cōpotationibus, quibus
& naturæ uires eneruantur, & malis ingentibus saepe
datur occasio. Nec pateant œnopolia & tabernæ die-
bus festis ante Sacrum in Ecclesia peractum, nisi pereg-
rinis et infirmis. In transgressores Magistratus animad-
uertat. Animaduertat quoq; in seductores populi, qui
noua dogmata ab Ecclesia non recepta, non uerentur
spargere: in sacrilegos, in periuros, blasphemos, usura-
rios, adulteros, & crimina publica, quibus corrumpitur
iuuentus, imò omnis ætas, & propter quæ Deus Respu-
blicas saepe magnis cladibus afficit.

Principes seculares, & Magistratus ciuiles non per-
trocinentur eis, qui in Clero & populo reformari de-
trectant: sed Episcopis & Prælati Ecclesiæ sint auxilio,
eorumq; decreta fideliter exequantur, & ordinem præ-
scriptum cogant obseruare. Iurisdictionem quoque &
libertatem, ac Immunitatem Ecclesiasticam, Imperato-
rum legibus, & sacris Canonibus, Episcopis & Clero
tributam ac firmatam, tueantur, ipsiq; conseruent. At
hi qui Prælatos, Ecclesias, eorumq; bona & prædia in
fidem, tutelam ac protectionem suam recepere, & con-
tra fidem datam præfectura seu protectione sua abusi,
Ecclesijs quas tueri debebant, grauiam & iniqua onera
ausi fuerunt imponere, æquum est, ut præfectura seu
tutela, per Cæsareæ Maiestatis Commissarios amoue-
antur: Eis autem, qui abusi non sunt, limites & ius præ-
scribantur, ut aperte constet, quid alteri, alteris inuicem
debeant.

DE VISITATIONE.

VT uisitent Episcopi suas Dioceses, non nupera
est inuentio, aut à Patribus primum introducta.
Sed

Sed hic mos ab Apostolis descendit. In Actis scribit Lucas, Paulum circumambulasse regiones, in quibus prædicauerat uerbum Dei, ut uideret, quomodo se haberent fratres, & ut confirmaret eos in fide, traditiones Apostolorum, & seniorum eis præciperet custodiendas, quæ ferè omnia sunt, quæ ad uisitationem pertinent.

Debet igitur Episcopus, si non iuxta Toletani Consilij decretum, quotannis propter latitudinem prouinciæ, saltem quarto aut quinto quoque anno totam Diocesim suam, per se, uel suum in Pontificalibus Vicarium circumire, ac uisitare, & inter uisitandum pueros baptizatos, Confirmationis sacramento signare. Archidiacones uerò, seu Chorepiscopi, & Decani Rurales, Territorij, seu regiunculæ suæ Ecclesias, singulis quibusq; annis uisitare debent. Ad hoc enim negociũ in partem sollicitudinis Episcopalis uocati sunt.

A uisitatione Episcopali nulla Ecclesia sit exempta, sed à Cathedrali ad Collegia, à Collegijs ad Monasteria, nisi proprium habeant Visitatorem. A Monasterijs ad Ecclesias Parochiales: ab his ad Orotoria, Hospitalia, Scholas, & Bibliothecas transeat, in quibus præcipua sit cura Episcopo, ut primum Cleri uicia, deinde populi eradicet, ne qua radix amaritudinis sursum creseat, per quam inquinentur multi. Siquidem neglecta uisitatione, Religio omnis corrui, & robur acquirit impietas.

In locis uisitandis deligantur inprimis uiri probi, boni nominis, & fide digni, quatuor, quinque, aut plures, secundum Cleri & plebis, subiectorumq; pagorum multitudinem, quibus conuersatio Cleri & populi, fama quoq; uulgaris sit nota, qui & obstringantur iu-

ramento ad dicendum liberè, audacter & securè, ira, odio, amore & affectibus prauis remotis, ea de quibus est Visitator pro emendatione & correctione malorū percontaturus. At leues Delatores, nisi probent, quæ deferunt, non audiantur.

Procedendum autem in inquisitione à capitibus ad membra inferiora, à Decanis ad Canonicos, Vicarios, & Ministros infimos, ab Abbatibus ad Procuratores & Monachos, à Parochis ad Sacerdotes, ædiles, & Ostiarios, deinde ad Laicos reliquos: inquirendūq; in Collegijs & Monasterijs, utrum Canones & Regulae obseruentur: Vtrum seruetur frequenter Capitulum disciplinæ, & qua seueritate, an corrigantur illic uicia quotidie subnascentia: an reuerenter & debite seruetur cultus diuinus: an satisfaciant Maiores & Minores suo quisque officio, secundum ea, quæ supra exposita sunt: An sint ulli Concubinarij, Adulteri, ebriosi, criminosi, infames, aut suspecti de hæresi, uel alijs malis. Externa, qualis est habitus & tonsura, ædificiorumq; & Bibliothecæ status, inspici debent. De prædiorum, censuum & Iurium conseruatione inquirendum: Sed specialiter in Parochijs, num intrusus sit Parochus, & quo titulo regat, an constet de ordinatione: utrum sit mercenarius, an rectè administret Sacramenta, an extorqueat pecunias pro administratione. Item de doctrina, de honestate uitæ, & familiæ eius: & an boni Parochi munere in omnibus perfungatur. Sic de ædilibus, de Sacristis seu Custodibus: num ornamenta, uestes, sacræ Reliquiæ, uasa aurea & argentea, ædificia, census, prædia bene conseruentur. Diligentissimè uerò inuestigandum, num deliteat in Parochia Hæreticus aut Schismaticus ullus: num Hæresis aliqua
occul

occultis conuenticulis diffeminetur, an sint, qui curiosus de fidei Mysterijs disputent, & simplicibus iniiciant scrupulos. Item de obseruantia ieiuniorum, Processionum, Dierum Festorum, & Rituum Ecclesiasticorum, de Superstitionibus, maleficijs, Blasphemis, periurijs, adulterijs, stupris, incestibus, odijs, dissidijs, rebellione & contemptu Ecclesiasticæ & Ciuilibus potestatis, & ijs criminibus, quibus locus, qui uisitatur, solet diffamari.

Inquisitione facta, quæ rectè se habent, laudabit, quæ malè, castigabit & corriget. Intrusos Parochos, uagos sacerdotes, quibus nulla certa functio est, & Monachos fugitiuos extrudet, atque eiiciet. Quæ emendari per ipsum nequeunt, referet ad Synodum Episcopalem, ut illic de huiusmodi rebus, secundum Canones Ecclesiasticos statuatur.

In castigatione tamen sit prudens & circumspectus Visitator, ne occulta prodatur: Sed quæ occulta sunt, clam etiam & occultè puniat, ac sanare curet: Manifesta uerò publicè arguat: uocatisq; secundum Lateranensem Concilij sanctiones, accusatis, non primum multam ab eis exigat (ut hactenus) pecuniariam, sed pœnitentiam Canonicam & publicam, quantum eius fieri potest, imponat, sic uidelicet, ut peccatum humiliter agnoscantibus, ueniamq; petentibus, & pollicentibus emendationem, pœnitentiam salutarem, in ædificationem aliorum, ad certum tempus pro magnitudine delicti imponat. Contumaces uerò, & manifesta sua crimina agnoscere, & pœnitentiam suscipere recusantes, si Clerici sint, à ministerio & Beneficio eos remoueat, aut etiam pro criminis magnitudine excommunicet. Laicos extra communionem Sacramentorum,
& con

& cōsortium hominum locet, ab omnibus uisitandos, donec ad cor reuertantur, & crimina sua agnoscentes, pœnitentiæ remedia suscipiant.

Postea Visitator omnes in uniuersum moneat, ut non solum qui publicè peccarunt, sed etiam quorum conscientia occulto peccatorum reatu tenentur obstricta, ipsi aut eis, quos in comitatu socios & cooperatores habet, priuatim confiteantur, ut potestate à Deo Episcopis data, absolui à uinculis suis mereantur, & secretius pœnitentia salutari imposita satisfacere.

Ad hanc formam uisitent quoq;, & inquirent, ac pœnitentiam iniungant Archidiaconi & Decani rurales in suis regiunculis: grauiora uerò, & quæ per ipsos emendari nequeunt, referant, ut supra dictum est, ad Episcopum, & Synodum Episcopalem, publico iudicio submittenda: eorum enim uisitationes parua quædam & particulares sunt Synodi, Synodo maiori subiecta, & secundum eius iudicium dirigenda.

DE SYNODIS.

Salus Ecclesiæ, terror hostium eius, & fidei Catholicæ stabilimentum sunt Synodi, in quibus potissimum eminet Episcopalis apicis auctoritas. Quapropter Apostoli, & post Apostolos, magna illa Concilia, Calcedonense & Lateranense statuerunt, ut Episcoporum comprouincialium Synodus quotannis bis celebraretur. Quod cum in Germanijs, propter prouinciarum latitudinem, fieri sit difficile, saltem Diœcesanam Synodum bis quotannis celebrare est necesse. In qua Archidiaconis, Abbatibus, Prælatibus, Decanis, Presbyteris, Parochis & Clero suo, Episcopus Synodi caput, præsit

præsideat, quem à Synodo abesse non licet, nisi insu-
perabilis impotentia adimat ei facultatem. Concilium
verò Prouinciale statuerunt Patres Consilij Basiliensis,
ad minus de triennio in triennium debere celebrari.

Primo Synodi die, præsentibus, qui ei intererunt,
inuocetur Spiritus sanctus. Deinde Episcopus, aut ali-
us quispiam, cui ille hoc negocij imposuerit, adhortes-
tur omnes ad promouendum studium pietatis, & Ec-
clesiasticam disciplinam, ac correctionem uiciorum
emergentium. Post exhortationem legantur nouissimi
Concilij generalis, uel prouincialis nondum publicata
Decreta.

Deinde eiectis ad publicationem Synodi usq; Lai-
cis, & Clericis minorum Ordinum, & eis, qui ad Secre-
ta Synodi consilia non pertinent, intromissis illis tan-
tum, qui in consessum Synodalem recipiuntur, & Sa-
cerdotibus ac dignioribus è Clero causam Episcopus
exponat, aut alteri exponendam imponat, ob quam Sy-
nodus sit coacta: iubeatq; singulos per iuramentum,
Notarijs qui omnia excipiant, assidentibus, proferre in
medio Ecclesiarum suarum, Prælatorum quoq; & po-
puli, siue præsentium, siue absentium uicia grauiora, quæ
à Synodo corrigantur, absq; ullo personæ respectu, si
sit Pastor aliquis nō legitimus, aut per uim intrusus. Si
negligens officij, & incorrigibilis: Si in Clero quis Sy-
moniacus, si hæreses subpullulent, si in officia diuina
irrepant abusus: Si Prælatis aut Parocho bene præsi-
denti rebelles sint inferiores: si male præsideant: Si per
tyrannidem potentiorum, aut iudicia iniusta opprima-
tur Ecclesia, populus, uiduæ, uel orphani: Si sacrilegia
committantur: si uiolenter Ecclesiæ iura, si usurarij sint
in Clero, uel populo: si incestuosi, si enormia crimina

G admit

admittantur, à quibus nolint desistere, aut agere poenitentiam.

Audiantur quoque Appellationes eorum, qui ad Synodum prouocarunt, & absentium legantur Epistolæ. Denique & Laicis fiat potestas, suas quærelas, modo res Ecclesiasticas concernant, aut ad iudicium Synodi pertineant, proponendi in scriptis, aut per sacerdotem uel Aduocatam aliquem. Aut si uiri sunt digni, inromitti possunt, & audiri præsentibus, non una tantum sessione, aut die uno, sed duobus, tribus, quatuorue, aut quinque, donec fuerit Synodus de causis sufficienter informata.

Perceptis uicijis & querelis, consultandum inter Synodales communiter & priuatim, qua ratione arbitrentur audita incommoda emendari posse, & tolli. Ad quæ consilia etiam Theologi & Iurisperiti, si res poscat, adhibeantur. Et nemo discedat, donec causæ omnes finiuntur, dimittaturque Synodus.

Vbi de executione eorum, quæ Synodi pars prior probabit, fuerit constitutum, pulsatis campanis ad publicationem admittantur omnes, renouenturque Canonæ ad correctionem uiciorum, de quibus tractatum fuit, & eorum extirpationem ualentes, aut etiam noui, pro disciplina Ecclesiasticæ ac pietatis restitutione conuantur. Si quid non finiatur, reijciatur ad Synodum prouincialem, illic discutiendum & definiendum, rogeturque Metropolitanus, ut quæ primùm fieri conuenit, Concilium prouinciale indicat.

Peractis omnibus, cantetur, Te deum laudamus: dimittanturque Clerus & populus cum benedictione Episcopali.

DE EXCOMMUNICA
TIONE.

Cum Excommunicandi potestas in hoc à Christo Ecclesiæ tradita sit, ut impij, scelerati, contumaces, rebelles & incorrigibiles, ab Ecclesia, à Sacramentis & communione fidelium pellantur, tradanturq; Sathanæ in interitum carnis, donec suffusi pudore resipiscant, & abnegata impietate, digna pœnitentia pro flagitijs suis Ecclesiæ satisfaciant, eiusq; se iudicio submittant, summopere Christianis ueris metuenda est, nec leuiter in aliquem stringenda.

Cauebit ergo Iudex, ne ob alias causas, quàm criminales, easq; ualde graues ac lethales, magno cum iudicio, diuinam hanc censuram, qua nulla est maior in Ecclesia, proferat in eos, qui aliter corrigi nō possunt, sic tamen, ut feriendo magis sanet, quàm ut profus interimat, atq; ut Spiritus saluetur in die Domini. In causis uerò merè ciuilibus, iuris ciuilibis dispositiones obseruentur.

Excommunicati secundum sacros Canones & scripturas, sub grauis reatus incurfu, ab omnibus uitari debent, & à nemine recipi in consortium uel familiaritatem, nec ante ad Sacramenta & communionem fidelium admitti, aut absolui, quàm pœnitentiã ducti, ueniam supplices postulent, spondeantq; emendationem, & non modo Ecclesiæ digna pœnitentiã pro perpetratis sceleribus, secundum Sacerdotis iudiciũ, satisfaciant, uerum etiam illis, quibus iniuriam intulere.

DE EXCOMMUNICAT.

Excommunicatus est qui a communione ecclesie excommunicatus est. Et hoc fit per sententiam iudicis ecclesie. Et si quis excommunicatus fuerit, non potest communicare cum aliis, nec in ecclesia esse, nec in officio publico fungi. Et si quis excommunicatus fuerit, non potest in ecclesia esse, nec in officio publico fungi.

Excommunicatus est qui a communione ecclesie excommunicatus est. Et hoc fit per sententiam iudicis ecclesie. Et si quis excommunicatus fuerit, non potest communicare cum aliis, nec in ecclesia esse, nec in officio publico fungi. Et si quis excommunicatus fuerit, non potest in ecclesia esse, nec in officio publico fungi.

Excommunicatus est qui a communione ecclesie excommunicatus est. Et hoc fit per sententiam iudicis ecclesie. Et si quis excommunicatus fuerit, non potest communicare cum aliis, nec in ecclesia esse, nec in officio publico fungi. Et si quis excommunicatus fuerit, non potest in ecclesia esse, nec in officio publico fungi.

G.